Roll	No.	
------	-----	--

(i) Printed Pages: 8+Map of Punjab]

(ii) Questions : 9+9+9]

Sub. Code: 0 3

0 3 2 2

Exam. Code: 0

0004

B.A./B.Sc. (General) 4th Semester Examination

1047

GEOGRAPHY (Geography of Punjab) Paper : VII

(In all medium)

Time: 3 Hours]

Max. Marks: 60

- Note: Attempt five questions in all. Question No. 1 is compulsory. Attempt one question from each Unit. Credit will be given for use of suitable maps and diagrams. Only unmarked maps and stencils and colour pens/pencils are allowed.
- 1. Answer any ten in not more than 25 words:
  - (a) Give the latitudinal and longitudinal extent of present Punjab.
  - (b) Name the administrative divisions of Punjab.

N - 58

(1)

Turn Over

- (c) Name four cities or towns located on the bank of river Beas in Punjab.
- (d) What are westerly disturbances?
- (e) Write a note on variability of rainfall in Punjab.
- (f) Name the regions with brown and red arid soils in Punjab.
- (g) What are the major forest products produced in the forests of Punjab?
- (h) Discuss Pong Dam Project.
- (i) Give reasons for the high growth of population in Ludhiana.
- (j) Should Punjab agriculture be mechanised? Give two reasons to support your answer.
- (k) What is lift irrigation project?
- Mention the temperature and rainfall conditions required for sugarcane cultivation.
- (m) Name four agricultural storage agencies of Punjab.

20

- (n) Define industrial concentration.
- (o) Name the cultural regions of Punjab.

Unit-I

- 2. Write an essay on the administrative divisions of Punjab.
- 3. Discuss the location, agriculture and industries of Doaba region in Punjab.

N-58

Unit-II

- 4. Write an essay on the relief of Punjab.
- 5. "Drainage System of river Sutlej is the backbone of the present day Punjab." Discuss.

Unit-III

- Discuss the geographical conditions required for the cultivation of wheat in Punjab along with its production and distribution.
- 7. Write short notes on any two:
  - (a) Green Revolution in Punjab
  - (b) Agricultural Marketing System in Punjab
  - (c) Dairy Farming in Punjab
  - (d) Irrigation in Punjab

Unit-IV

- 8. Give an account of the growth of population in Punjab. Support your answer with maps.
- Discuss the factors required for the location of Cotton Textile Industry in Punjab. Also give its concentration and distribution.

हिन्दी मीडियम

- नोट: कुल पाँच प्रश्न कीजिए। प्रश्न क्र. 1 अनिवार्य है। प्रत्येक इकाई से एक प्रश्न चुनिए। उचित मानचित्र तथा रेखाचित्र को वरीयता दी जायेगी। अनमार्क्ड मानचित्र, स्टेन्सिल तथा कलर पेन/पेन्सिल की अनुमृति है।
- 1. किन्हीं दस प्रश्नों के उत्तर प्रत्येक 25 शब्दों में दीजिए :
  - (a) वर्तमान पंजाब की अक्षांशीय तथा देशान्तरीय सीमा दीजिए।
  - (b) पंजाब के प्रशासनिक विभागों के नाम दीजिए।
  - (c) पंजाब में ब्यास नदी के किनारे बसे किन्हीं चार शहरों के नाम दीजिए।
  - (d) पश्चिमी देशों से अशान्ति क्या है ?
  - (e) पंजाब में वर्षा की विभिन्नता पर एक टिप्पणी लिखिए।
  - (f) पंजाब में भूरी तथा लाल एरिड मृदाओं के क्षेत्रों के नाम दीजिए।
  - (g) पंजाब के वनों से उत्पन्न प्रमुख वनोत्पाद क्या हैं ?
  - (h) पोंग बाँध परियोजना का वर्णन कीजिए।
  - (i) लुधियाना में उच्च जनसंख्या वृद्धि के कारण बताइए।
  - (j) क्या पंजाब की कृषि का यन्त्रीकरण होना चाहिए। अपने उत्तर में दो कारण दीजिए।

N-58

- (k) उठाव सिंचाई योजना क्या है ?
- (l) गन्ना की कृषि के लिए आवश्यक तापमान तथा वर्षा की दशायें बताइए।
- (m) पंजाब की चार भंडारण एजेन्सियों के नाम लिखिए।
- (n) औद्यौगिक सघनता की परिभाषा दीजिए।
- (o) पंजाब के सांस्कृति क्षेत्रों के नाम बताइए।

20

इकाई-I

- 2. पंजाब के प्रशासनिक विभागों पर एक निबन्ध लिखए।
- पंजाब में दोआब क्षेत्र की स्थिति, कृषि तथा उद्योगों का वर्णन कीजिए।

इकाई-II

- 4. पंजाब के उच्चावच (भू-आकृति) पर निबन्ध लिखिए।
- "सतलज नदी की प्रवाह प्रणाली वर्तमान पंजाब में रीढ़ की हड्डी है।" वर्णन कीजिए।

इकाई-III

 पंजाब में गेहूँ की खेती के साथ-साथ उत्पादन तथा वितरण के लिए भौगोलिक दशाएँ बताइए।

N - 58

(5)

Turn Over

- 7. किन्हीं दो पर संक्षिप्त टिप्पणियाँ लिखिए:
  - (a) पंजाब में हरित क्रान्ति
  - (b) पंजाब में कृषि विपणन प्रणाली
  - (c) पंजाब में डेरी फार्मिंग
  - (d) पंजाब में सिंचाई

इकाई-IV

- पंजाब में जनसंख्या वृद्धि का वर्णन कीजिए। अपने उत्तर मानचित्र सहित दीजिए।
- पंजाब में सूती वस्त्र उद्योग की स्थापना के लिए आवश्यक कारकों का वर्णन कीजिए। इसकी सघनता तथा वितरण भी दीजिए।

ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਅਮ

- ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ.1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ । ਹਰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ। ਉਚਿੱਤ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਅਤੇ ਰੇਖਾਚਿੱਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਨੁਮਾਰਕਡ ਮਾਨਚਿੱਤਰ, ਸਟੇਂਸਿਲ ਅਤੇ ਕਲਰ ਪੈਨ/ਪੇਂਸਿਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ।
- 1. ਕਿਸੇ **ਦੱਸ** ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਹਰ ਇੱਕ 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਓ :
  - (1) ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਦਾਰ ਚਿੱਤ ਅਤੇ ਰੇਖਾਂਸ਼ੀ ਸੀਮਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।

N-58

	(2)	ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।		
	(3)	ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਿਆਸ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਡੇ ਵਸੇ ਕਿਸੇ ਚਾਰ ਸ਼ਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਿਓ ।	ਹੇਰਾਂ	
	(4)	ਪੱਛਮ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਉ ਹੈ ?		
	(5)	ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵਰਖਾ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਟਿੱ ਲਿਖੋ।	ਪਣੀ	
	(6)	ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਭੂਰੀ ਅਤੇ ਲਾਲ ਮਾਰੂ ਬੰਜਰ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਮ ਦਿਓ ।	ਗਾਂ ਦੇ 	
	(7)	ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਣਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਤਪਾਦਨ ਕੀ ਹਨ ?		
	(8)	ਪੋਂਗ ਬੰਨ੍ਹ ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ।		
	(9)	ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਜਨਸੰਖਿਆ ਵ੍ਰਿਧੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱ	मे ।	
	(10)	ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦਾ ਯੰਤਰੀਕਰਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦੋ ਕਾਰਨ ਦਿਓ ।	ਹੈ।	
	(11)	ਉਠਾਅ ਸਿੰਚਾਈ ਯੋਜਨਾ ਕੀ ਹੈ ?		
	(12)	ਗੰਨਾ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਾਪਮਾਨ ਅਤੇ ਵਰਖਾ ਦੇ ਦੱਸੋ ।	ਬਾਰੇ	
	(13)	ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਭੰਡਾਰਣ ਏਜੇਂਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ	r is a fix	
	(14)	ਉਦਯੋਗਿਕ ਸੰਘਣਾਪਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ।		
	(15)	ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤਕ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ ।	20	0
		ਇਕਾਈ –I		
2.	ਪੰਜਾਬ	ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ।		
N-	-58	(7) T	urn Ove	r

Turn Over

3. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦੁਆਬ ਖੇਤਰ ਦੀ ਹਾਲਤ, ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ।

ਇਕਾਈ-II

- 4. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਚੀ-ਨੀਵੀਂ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ।
- ਸਤਲੁਜ ਨਦੀ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਹੈ। ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਇਕਾਈ-III

- 6. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਣਕ ਦੀ ਖੇਤੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਲਈ ਭੂਗੋਲਿਕ ਹਾਲਤਾਂ ਦੱਸੋ ।
- 7. ਕਿਸੇ ਦੋ ਉੱਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਿਖੋ :
  - (1) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਹਰੀ ਕਰਾਂਤੀ
  - (2) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਵਿਪਣਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
  - (3) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਡੇਰੀ ਫਾਰਮਿੰਗ
  - (4) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸਿੰਚਾਈ

ਇਕਾਈ-IV

- 8. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜੱਨਸੰਖਿਆ ਵਾਧੇ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ । ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਮਾਨਚਿੱਤਰ ਸਹਿਤ ਦਿਓ।
- 9. ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਸੂਤੀ ਕੱਪੜਾ ਉਦਯੋਗ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਸੰਘਣਾਪਣ ਅਤੇ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸੋ।